

24/1/17
14-17

LATIF MAHMUDOV

SEVGI DESAM...

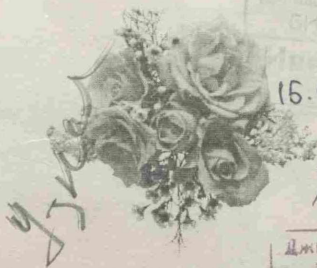
84(50)

M-37

LATIF MAHMUDOV

SEVGI DESAM..

(Hikoyalar, esselar)

15.05.2012

15832

ХКБ

Джизанская областная
библиотека

Инв. № 27837

2007 г. 19 г.

«O'QITUVCHI» NASHRIYOT-MATBAA IJODIY UYI

TOSHKENT — 2005

JIZZAX VILOYAT AXBOROT-KUTUBXONA

INV № 10967

« 7 » 08 2017 y

Mazkur to'plamdan yozuvchining turli yillarda chop etilgan kitoblaridan («Qadrdon ko'zlar», «Vafo», «Chinor») saralab olingan hikoyalari, shuningdek, yangi asarlari joy olgan. Ularni mushtarak qilgan narsa — el-yurtga sadoqat, mehr va muruvvat, pokiza muhabbat tuyg'ularidir...

To'plam umumta'lim maktablari va kasb-hunar kollejlari o'quvchilari hamda keng kitobxonlar ommasi uchun mo'ljallangan.

M $\frac{4700000000 - 31}{353(04) - 2005}$ Buyurtma varag'i — 2005

ISBN 5-645-04180-1

© «O'qituvchi» NMIU, 2005

Sevgi desam...

Bugun sening tug'ilgan kuning. Uying gulga, ko'ngling kuyga to'ladi. Do'stlaring, tanish-bilishlaring kelar. Hammasida guldasta, xursand, shod. Qutlashadi seni. Ular orasida faqat men yo'qman. Kim biladi, yo'qligim, balki bilinmas. Sezmassan ham. Mayli. Yuzingdan kulgu, qalbingdan qo'shiq arimasin, tilagim shu. Shu topda sendan uzoq, juda olisda yolg'iz o'zim, chiroq ham yoqmay, oynadan mo'ralab turgan oy yorug'ida rasmingga termilib o'tiribman. Ingichka tutash qoshlaring ostidagi sho'x ko'zlaring yo'llarimga intizor boqishini, kulimsiragan mana shu lablaringning «ha... sevaman» deb pichirlashini qanchalar orziqib kutgan edim! Orzu-umidlar bilan o'tgan xushnud kunlar... Sadaqayrag'och og'ushiga yashiringan yotoqxona balkoni, ilk uchrashuv daqiqalari, sho'x, sofdil Ikrom... O'ylagan sarim qalbim nozik hislar bulog'iga aylanadi. Qo'msab, beixtiyor shirin xo'rsinaman.

Ikrom ismli kursdoshim bilan qizlar yotoqxonasi qarshisida bir kampirning uyida turardik. Seni birinchi bor qachon, qayerda ko'rganimni eslay olmayman. Faqat har kuni darsdan kelib, derazaning oldida soatlab kutib o'tirishlarim yodimda. Quyosh novcha teraklar ortiga yashiringanda balkonga chiqib kitob o'qirding. Nima ham bo'lib, bir kuni ko'zing tushib qoldi menga. Avvaliga uncha e'tibor bermading, keyin, anchadan keyin sekin o'girilib, yer tagidan qarading-u, qoshlaringni chimirib kirib ketding. Yuragim juda-juda shirin orziqib ketdi. Ketingdan ikki-uch qiz oynadan bosh chiqarib qaradi, kuldi. Shu kundan boshlab sen shunchaki qizlarga xos qiziqish bilan, men esa orziqib bir-birimizni kuzatadigan bo'ldik. Ahvolimga Ikrom dam kular, dam achinardi. Ba'zan kitobdan bosh ko'tarib, «O'zingni qo'lga ol, imtihon yaqin-a» deb ogohlantirib qo'yardi. Biroq uning gaplari qulog'imga kirmasdi. Bir kuni tutaqib ketdi u. «Menga qara, yurak-

bag'ringdan urgan bo'lsa, devona bo'lib yuravermay tanish-qo'y, taptimg bosiladi». Rost... Shu kungacha uzoqdan ko'rishimning o'zi kifoya edi. Tanishish orzusi endi ezgu bir niyatga aylangandi. Qani endi, o'ylardim tunlari uyqum qochib, balkondan yiqilsang, men tutib qolsam yo ko'lda cho'mila turib cho'ksang, kiyim-piyimim bilan o'zimni suvga otib qutqarsam! Bu xayollar ham bir nav. Darsda ham ko'zim domlada, biroq uni ko'rmayman, nima deyayotgani qulog'imga kirmaydi. Xayolim parishon. Hozir shu topda qayerdasan? Fikrimni to'plamoqchi bo'lib, yozishga tutinaman, qo'lim o'z-o'zidan ismingning bosh harfini yozib qo'rganini sezmay qolaman. To'liqlanib tikilaman unga. Nazarimda, harflarning eng go'zali, jozibalisi shu.

Ikrom bilan bir kun universitet hovlisida fakultetlararo o'tkazilayotgan futbol musobaqasini tomosha qilgani chiqdik. Maydonchaga yaqinlashganimizda Ikrom sekin qulog'imga pichirladi:

— Yoningga qara, devona.

Shoshib qoldim. Qaradim-u, yuragim urib ketdi. Favvora oldidagi skameykada kitob o'qib o'tirgan ekansan!

— Oldiga bor, — dedi Ikrom turtib, — yolg'iz o'tiribdi.

— Nima deyman?

— Qiziq ekansan-ku. «Soatingiz necha bo'ldi, nima kitob o'qiyapsiz», deb so'ra. U yog'i o'zi chippa yopishadi. Ha, nega suratga tushayotgan odamday qaqqayib qolding, bor!

Arang bordim. Sezmadimg. Sekin tomoq qirdim. Yalt etib qaradimg-u, bilinar-bilinmas jilmayding. Tilim uchida turgan gapim ichimga tushib ketdi.

— Kechirasiz... Haligi, soat necha bo'ldi?

— Qo'lingizda turibdi-ku, qarab ola qoling.

Soatimni cho'ntakka solib qo'yish esimga kelmabdi, lavlagim chiqib ketdi. Ikrom uzoqdan qo'li bilan skameykani ko'rsatdi. Tushundim. Yoningga o'tirdim.

— Hm... Yaxshi kitobmi deyman. Hatto futbolni tomosha qilmay o'qiyapsiz.

— Futbolni jinim suymaydi.

— Shundoq o'yinni-ya. Men o'lguday yaxshi ko'raman.

— Nega o'tiribsiz, boring, tomoshadan qolasiz.

— Zumrad...

Qoshlaringni chiroyli chimirding.

— Otimni qayerdan bilasiz?

— Bir kuni dugonangiz orqangizdan chaqirganda eshitib qoluvdim, — dedim yerga qarab. Quloqlaringmacha qizarib ketganigami yo beixtiyor xo'rsinib yuborganimgami, «Nima bo'ldi sizga, Botirjon», deding sekin.

— Siz... siz mening ismimni qayerdan bilasiz?

— Men ham... o'rtog'ingiz orqangizdan chaqirganda eshitib qoluvdim.

Qo'llaring bilan yuzingni to'sib olding. Hayajondanmi yo behad quvongandanmi, o'rnimdan turib, qayta o'tirdim. Har ikkimiz nozik hislar bilan to'lqinlangan holda juda uzoq jim qoldik. O'yin tugab, hamma tarqaldi. Quyosh sada-qayrag'ochlar uchidan oltin sochlarini asta yig'di. Yengil shabada sochlaringni yuz-ko'zlaringga tushirib o'ynar, uzoqda yotoqxonada derazasidan eshitilayotgan gitara tovushini ahyon-ahyon quloqqa chalib o'tardi. Bir-birimizga aytadigan gapimiz shu qadar ko'p-u, qiziq, so'zsiz jim o'tiribmiz. Zotan, bunday paytda til emas, dil gaplashadi, shunday emasmi, azizim. Ikkimiz ham cheksiz baxtiyor edik...

Shu-shu tez-tez uchrashib turadigan bo'ldik. Bir kuni kinodan qaytayotib, yarim yo'lgacha allaqanday xayol bilan kelding. Yotoqxonaga yaqin qolganda to'satdan to'xtab, menga qarading.

— Botirjon, xayol surishni yaxshi ko'rasizmi?

— Ha...

— Men ham. Yuring, ozgina o'tiraylik.

Anhor yoqasidagi skameykaga borib o'tirdik.

— Bilasizmi, sizga havasim keladi.

— Nega?

— Erta-indin o'qishingiz tugaydi. Qishloqqa borib ishlaysiz. Qanday baxtlisiz! To'g'risi, shahardan chiqqan emasman. Qishloq desa, oydinga mudragan dalalar, qamish tomlik pastak uylar, olislarda miltillagan chiroqlar ko'z oldimga keladi. Yana...

Ko'kdagi to'lin oy chil-chil bo'lib sinayotgan suvga tikilib, jim bo'lib qolding. Ko'zlaringdan, lablaringdan bir narsa demoqchi bo'lib turibsan-u, biroq nimadir xalaqit beryapti.

— Xo'sh, yana?

— Yanami? Olisda miltillayotgan chiroqqa qarab oydingda dala o'rtasidagi so'qmoqdan ot choptirib ketyapsiz. U yerda kimdir zoriqib, ko'zlari to'rt bo'lib kutadi sizni. Uning dardiga malham bo'lasiz, davolaysiz. Qanday yaxshi! Shifokorlikning gashti ham, azob-uqubatlari ham o'sha yerda yana ham bilinsa kerak, a? Hozir siz bilan men o'sha yerlarda ko'proq kerak-miz, shunday emasmi!?

— Ha, — dedim beixtiyor xo'rsinib. Sen ajablanib qarading menga. — Sendan olisda yashash... Bilsang edi, qanchalik og'ir...Yo'q, tatimaydi, baribir zerikaman.

— Yo'q, yo'q, — sen hayajon bilan qo'llarimni ushla-ding, — kishining oldida katta, yorqin maqsadi bo'lsa, zerikmaydi, menga shunday tuyuladi.

— Maqsadim o'qish va sen eding...

— Menimcha, faqat shugina emas. Haqiqiy yorqin maqsad o'zidan kattaroq, yorqinroq ikkinchi bir maqsadni yaratadi. Ikkinchisi uchinchisini.

— Hozir, bilsang, shaharda qolishdan bo'lak...

— Unday demang, axir uch yil ko'z ochib-yumguncha o'tib ketadi-ku! Men ham hademay yoningizga boraman... Juda-juda orziqib kuting, xo'pmi?

— Zumrad...

Xa'rlashdik. Tongotar ko'z yummadim o'sha kuni. Shu yaqin orada gavjum, sershovqin, zavq-shavq bilan gurullagan shaharni tashlab ketishimni o'ylagan sarim, yuragimning allaqayeri tilinganday, beixtiyor ko'zimga yosh kelardi. Nahot endi ko'nglimni iliq hislar bilan to'lqinlantiruvchi ovozingni... eshitmasam. Kunim xatga qolsa. Ba'zan aql bilan yurak to'q-nashadi, ba'zan emas, ko'pincha. Shunday kezlar kishini yurak boshqarsa, olmosdek fikr ham o'tmaslashar ekan.

Qachonlardir, aniq yodimda yo'q, uchinchimi yo to'r-tinchimi kursdaligimda universitet professorlaridan birining Dilbar ismli qizi meni yoqtirib qolganligini allakimdan

eshitgan edim. Bordi-yu, kim bilib o'tiribdi, o'shandan iltimos qilsam, otasiga aytsa, meni biron kafedrada qoldirish professor uchun hech gap emas-ku! Ertalab turib qo'ng'iroq qildim. Telefonni Dilbar oldi. O'zimni tanitdim. Telefon qilishimni hech kutmagan ekanmi, shoshib sababini so'radi. Sizda picha gapim bor, dedim. Hordiq chiqargani uch-to'rt kishi bo'lib shahardan tashqariga chiqib ketishayotgan ekan. Taklif qildi. Noiloj ko'ndim. Tayinlangan yerga kelganimda bir to'da yigit-qiz bilan Dilbar kutib turardi. Jo'nadik. Ufq'larga tutashgan yashil dalalar, toshdan toshga sapchib oqqan sho'x daryo ham sensiz ko'nglimni ochmadi. Qaytishda Dilbarga iltimosimni aytdim. U kiprigini og'ir-og'ir qoqib, menga qarab qoldi. Keyin «Botirjon, — dedi afsuslanganday, — men sizdan buni kutmagan edim...»

Muzlab ketdim. Uchib borayotgan mashinadan o'zimni tashlab qochishga tayyor edim!

Mashina to'ppa-to'g'ri universitet oldida to'xtadi. Hammamiz oftobda qoraygan, yuz-ko'zlarimiz chang, mashinadan tushdik. To'g'rida, universitetdan chiqib kelayotganingni ko'rib qotib qoldim. Sen ham uch-to'rt qadam berida biroz oqargan holda dam menga, dam yonimdagi qizga hushsiz tikilding.

— Mana, terib bergan gullaringiz, o'zingizga siylov, — Dilbar gullarni qo'linga tutib, yugurib ketdi.

Keyin... keyin nima bo'lgani aniq yodimda yo'q. Tutilib-tutilib bor gapni senga aytib berdim, shekilli, hatto Dilbarga qilgan iltimosimni ham. Faqat sening «Eh, nega shunday qildingiz... men sizni bunchalik deb o'ylamasdim. Men bo'lsam ertalabdan beri kutaman, ko'z tutaman... Bugun, bugun mening tug'ilgan kunim edi», deganing hozir ham qulog'im ostida eshitilib turibdi. Yigitlik izzat-nafsi yo'l qo'ysa, oyoq-ingga yiqilishdan toymas edim. Sovuq boqishingga tob berolmay boshimni egib turardim. Qo'limdagi so'linqirab qolgan gul yerga tushib sochilib ketdi. Yalinib-yolborishlarim, kechirim so'rashlarim foyda bermadi. Sevgim haqida to'lib-toshayotgan gaplarim ham ta'sir qilmadi.

— Bilasizmi..., — juda sekin gapirdingmi yo ovozing uzoq-uzoqdan eshitildimi, anglay olmadim, — ko'ngil... ko'ngil

juda nozik narsa. Oyim uni chinni piyolaga o'xshatardilar. Chinni piyolani chertsang, qanday tiniq jaranglaydi, darz ketsa, ming chegalat, aslidek ovoz chiqarmaydi. Ko'ngil ham xuddi shunday. Bir singach...

— Zumrad...

— Qo'ying, hali o'zingizni yaxshilab sinang. Balki... Bu haqda o'shanda gaplasharmiz, — deding ko'zlaringga yosh olib. Yugurib ketding. Ketingdan chopmoqchi bo'ldim. Biroq befoyda edi.

Bir haftadan so'ng universitet yo'llanmasi bilan olis qishloqqa jo'nab ketdim. Kuzatgani chiqmassan deb o'ylovdim. Yo'q, kechikib bo'lsa ham, harqalay chiqding. Poyezd allaqachon jilib, tezligini oshirgan, perrondagilar siyraklashib qolgandi. Uzoqda sen ko'rinding. Oynadan boshimni chiqarib chaqirdim. Yalt etib qarading. Chopmoqchi bo'lding. Biroq holsizgina qo'l silkitib qolding. Kelgan kunimoq xat yozdim senga. Ikki kun o'tar-o'tmas javob oldim. Quvonchimga olam tor keldi o'sha kuni! «Kuting!» debsan. Kutaman, juda orziqib kutaman. Faqat tezroq... kel. Bugun esa sen tug'ilgan kun, azizim. G'oyibona qo'lingni siqaman. Boya «Tanish-bilishlaring yig'ilib o'yin-kulgi qilganda, balki yo'qligim bilinmas ham» deb xayol qilibman. Kechir! Sevasan meni! Ishonaman bunga! Mana, hozir, yolg'iz o'zim, oynadan tushgan oy yorug'ida ko'nglim iliq hislar bilan chayqalib, hamon rasmingga qarayman va beixtiyor shoirning misralari yodimga tushadi:

*Sevgi desam, faqat sen desam,
Sening bilan yashasa qalbm.
Sen desam-u, butun dunyoning
Sho'rishiga quloq solsam jim...*

Yo'lda

Shofer yo'l yoqasida qo'l ko'tarib turgan qizni ko'zi qiyib o'tib ketolmadi. Noiloj mashinani to'xtatdi.

— Qo'shbuloqqami? Ola keting!

Yigit loqaydgina yonidan joy ko'rsatdi. Halima chamadonini kuzovga irg'itib, kabinaga chiqdi.

Mashina jildi.

— Shahardanmi?

— Ha, TashMIdan. Qo'shbuloqqa. Praktikaga. Institutda ertaga mashina bo'ladi deyishgandi, kutmay yo'lga chiqaverdim.

Shofer «yaxshi qilibsiz» deganday iljayib, allaqanday kuyni xirgoyi qila boshladi. Halima odatda so'raladigan gaplardan birvarakay qutulganiga xursand edi. Tuyaning o'rkachidek bir-biriga mingashgan past-balandliklarga, etagi qorayib borayotgan taqir cho'lga qarab zerikdi. Ko'zlarini yumdi, xayolga toldi.

Oradan chorak soat o'tar-o'tmas mashina chapga burildi-yu, taqqa to'xtadi. Halima qalqib ketib, peshanasini oynaga urib oldi.

— Yomon tegdimi? — yigit shoshib peshanasini ushlab ko'rmoqchi edi, Halima siltab tashladi.

— Ko'zga qarab to'xtating-da.

Shofer jahl bilan eshikni ochib, pastga tushdi. Halima to'satdan to'xtash sababini endi angladi. Ulardan ikki-uch metr narida bosib paxta ortilgan mashina turardi. Kabinasida hech kim yo'q. Bo'ynini cho'zib qaragan edi, mashina ostidan egnini qoqib chiqib kelayotgan qizga ko'zi tushdi. U ingichka qoshlarini chimirib, Halimaga yer ostidan bir qarab olgach, yigitga yaqinlashdi.

— O'tkir, reyssori sinibdi.

— Reyssori?!

Yigit mashina orqasiga o'tib, tezda qaytib keldi.

— Esing joyidami, Nodira. Shu yerdan yurasanmi?

— Yaqinroq deb... Axir, reja to'lishiga shu mashinadagi kifoya edi-da.

O'tkir bir nima demoqchi bo'lib og'iz juftladi-yu, begona odamning oldida botinmadi shekilli, qo'l siltab mashinaga chiqdi.

— Ayt, tezroq mashina yuborishsin! — qiz kaftini og'ziga karnay qilib qichqirib qoldi.

— Bechora. — Halima qizga achindi, yo'l-yo'lakay kabinadan boshini chiqarib, ikki-uch orqasiga qarab qo'ydi. — Cho'lda tuni bilan qolib ketadimi?

O'tkir indamadi. Halima yigitning toshbag'irligidan tutaqib ketdi.

— Menga qarang, bo'lgani shumi?

— Nimani?

— Mashinangizni-da.

— Nima qilibdi?

— Muncha toshbaqaga o'xshab imillaydi. Tezroq haydang.

— Agar mashinamdan ertaroq borishga ko'zingiz yetsa, tushib, piyoda bora qoling.

— Kechirasiz, hamma bilan ham shunaqa muomala qilasizmi?

Shofer zo'rma-zo'raki iljaydi.

— Yo'g'-e. Mashinada o'tirib, mashinamni yomonlaganlar bilan.

Halima yuzini ters o'girib oldi.

Shofer rulni qo'yib yuborib, yo'ldan ko'z uzmay papirosini yondirdi, keyin boshini kabinadan chiqarib, qir etagidan sudralib kelayotgan bulutga xavotirlanib qarab qo'ydi.

— Hademay quyadi.

— Sizga nima... Yolg'iz qolgan qiz bechoraga jabr.

— O'zidan ko'rsin, to'g'ri yo'l qolib...

— Bechora jo'rttaga qilmagandir! Nima balo, ko'nglingiz toshmi?

O'tkir Halimaga bir o'girilib oldi. Uzoqda miltirayotgan chiroqlarga qarab xo'rsindi. Yuragida nima kechayotganini bu qiz qayoqdan bilsin. «Nima balo, ko'nglingiz toshmi?» Yo'q... tosh emas.

Faqat... Uning xayolidan «Barvaqt qayt, bolam, keli-shingga osh damlab, poylab o'tiraman», deb qolgan onasining javdiragan ko'zlari ketmasdi...

Allanarsaning oynaga tegib chirsillashidan O'tkirning xayoli bo'lindi. Halima kaftini tutgan edi, ikki-uch yirik tomchi tushdi. U ro'molcha bilan kaftini artib, yigitga ko'z qirini tashladi. O'tkir o'ng'aysizlandi. Ro'parasidagi ko'zguda ta'na bilan tikilib kelayotgan ko'zlarga ko'zi tushdi. Yuzini chetga burdi. Shu topda qulog'ining ostida Nodiraning ingichka, bo'g'iq tovushi jonlangandek bo'ldi. «Tezroq mashina yuborishsin!» Bu

tovushdan yuragining allaqayeriga sanchiq turdi. Yolg'iz qolgan qizning ahvolini o'ylab, bo'shashib ketdi. Kechiring, oyi, deya ko'nglidan o'tkazdi-da, g'ayritabiiy bir kuch bilan mashinani orqaga bura boshladi.

— Sizga nima bo'ldi? Qayoqqa?

U indamadi.

Motor ovozi eshitib, Nodira yugurib qarshi chiqdi.

— O'tkir?!

Yigit mashinani yonma-yon turg'azdi. Pastga tushdi. Qizning sovqotgan barmoqlarini kaftlarining orasiga oldi.

— Arqonni bo'shat. Menikiga ortamiz!

Nodira iliq bir mehr bilan O'tkarga qarab qo'ydi. Boyatdan beri hech narsaga tushunolmay o'tirgan Halima yengil tortib, kabinadan chiqdi.

Qanorlarni O'tkirning mashinasiga ortib bo'lishgan ham edi, shivalab turgan yomg'ir zo'raydi. Halima bilan Nodira yugurib reyssori siniq mashinaga chiqib olishdi.

Mashina lapanglab tepaliklar orqasiga yashirindi. Nodira iyagini rulga qo'yib, xayol aralash O'tkirning ketidan shiringina jilmayib qo'ydi.

Muhabbat

Ekskavatorning kovshi mashina ustiga kelganda to'xtab qoldi. Telpagini qoshlarigacha bostirib olgan shofer kabinadan boshini chiqardi, keyin eshikni ochib pastga tushdi, ekskavatorga yaqinlashdi... Hech kim yo'q. Ajablanib, u yoq-bu yoqqa alangladi. Birdan yonidagi tepalik orqasida havorang shlapalik yigit bilan gaplashib turgan Muhabbatga ko'zi tushdi-yu, ketishini ham, ketmasligini ham bilmay turib qoldi. Yigitni tanidi: Muhabbatning bo'lajak turmush o'rtog'i Po'lat.

— Ketayotganing rostmi? — tepalik orqasidan Po'latning ovozi eshitildi.

— Ha.

— Tavba. Boshqa odam qurib qolgan ekanmi?

— Po'latjon, nega tushunmaysiz, axir! Qurilishimizning o'zidan o'n besh kishi ketyapti. Cho'llik ekskavatorchilardan ko'p narsa o'rganish mumkin. Undan keyin...

— Uni-buni qo'y, qanchaga ketyapsan?

— Bir yarim oyga.

— Muhabbat!.. Bilasan-ku...

— Tez-tez xat yozib turaman.

— Ertaga uy egasi ijara haqini so'rasa, qo'liga xatlaringni tutqazamanmi?.. Bo'ldi... O'sha Tojiboyingni...

Yigit o'z nomini eshitib, cho'chib tushdi. Biron ko'ngilsiz harakat qilib qo'yishdan qo'rqqandek, kabinaga kirib pedalni bosdi, kovshdagi tuproqni kuzovga to'kib, motorni o'chirdi. Pastga tushishi bilan Muhabbat kelib qoldi.

— Kechirasiz, Tojiboy aka.

Tojiboy nimadir demoqchi bo'lib og'iz juftlagan edi-yu, Muhabbatning yoshli ko'zlarini ko'rib indamadi. Mashinasiga o'tirib jo'nab ketdi. Muhabbat g'ildirakka holsiz suyanganicha qoldi.

Shu topda ko'ksini to'ldirib kelgan yig'iga erk bergisi, uzoq kechalar uyqusini qochirgan o'ylarini kimgadir to'lib-toshib aytgisi, ko'nglini bo'shatgisi keldi. Nahot, yuragini yozgudek kishisi bo'lmasa? O'zini u hech qachon hozirgidek notavon, yolg'iz his qilmagan edi. Po'lat-chi! U bo'lajak turmush o'rtog'i! Dunyoda sevganingdan ham yaqinroq kishi bo'ladimi, axir! Ammo u bularning hammasiga tushunarmidi? Yo'q, tushunmaydi. Eshitib qolsa kulishi mumkin. U begona. Ha, u tamoman begona. Muhabbat buni shu bugun, hozir sezdi. Nega uzoqdan ko'zi tushishi bilan ishini tashlab, oldiga yugurib bordi. Yana yalinganimi?! Axir shunday qilmaslikka ertalabdan beri o'ziga o'zi so'z bermaganmidi! Po'lat... So'nggi oy ichida shunday o'zgaribdi, tabiati bahor havosiga o'xshab qolibdi. Qani endi Tojiboydagi soddalik, mehribonlik, oliyjanoblik unda bo'lsa!

To'g'ri, uning ham o'ziga xos tomonlari bor. Kelishgan, chiroyli, bir-biriga tutash qoshlari ostidan kulib turuvchi ko'zlari, jarangli kulgisi, ovozi Muhabbatning qalbini allaqanday shirin bir tuyg'u bilan to'ldirib turardi. Yotoqxonada ham, ishda ham bo'sh qoldi, darrov Po'latni o'ylab ketadi, fikri-zikri u bilan band bo'ladi. Bir kuni shivalab yomg'ir yog'ardi. Ishdan keyin Tojiboy Muhabbatni mashinada

olib borib qo'ymoqchi bo'ldi. Yo'lda xayol aralash u Tojiboyga qarab: «Po'lat aka», deb yuborgani esida. Shunda Tojiboy yalt etib qaradi-yu, sekin yuzini burdi. Yotoqxonagacha churq etmadi. Bugun ham Tojiboy allanechuk bo'lib jo'nab ketdi. Yaxshi yigit. Yuragida kiri yo'q. U Muhabbatni sevadi. Buni Muhabbat uch yil avval sezgan. O'shanda shaharga kelishganiga endi bir hafta bo'lgandi. Po'lat konservatoriyaga, Muhabbat institutga kirish imtihonini topshirib bo'lgan kezlar edi.

Kechqurun yotoqxonaga Po'lat keldi. U negadir ma'yus ko'rinardi. Muhabbatning kinoga borish to'g'risidagi taklifiga istar-istamas rozi bo'ldi-yu, ammo kinodan chiqib, yana boshqacha bo'lib qoldi.

— Sizga nima bo'ldi, Po'lat?

— Bilmadim, — dedi Po'lat qayrag'och tepasida yiltillab turgan yulduzga tikilib. Muhabbat hayron bo'lib unga o'girildi. Po'latning qorachadan kelgan dumaloq yuzi g'amgin. Ko'zlari ham negadir kirtaygan, sochlari to'zg'igan, havorang galstugi qiyshayib, yoqasidan chiqib turibdi.

— O'zim ham hayronman, — dedi anchadan so'ng Po'lat olataroq bo'lib ketgan botinkasining tumshug'i bilan yer chizib, — yotoqxonaga kirdim-u hafsalam pir bo'ldi. Bir uyda olti kishi turarkanmiz. Shu ham sharoit bo'ldimi.

— Bizda ham shunday, — dedi shoshib-pishib Muhabbat. — Qaytaga zerikmaysan kishi.

Po'lat iljaydi. Soatiga qarash bahonasi bilan qarshisida turgan ayolga ko'z qirini tashlab oldi.

Ular katta ko'chadan o'tishgach, Po'lat to'xtadi.

— Shu yerda picha o'tirmaymizmi?

U javob kutmasdanoq, anhor labidagi skameykalardan biriga o'tirdi. Muhabbat uning yoniga keldi.

Novcha teraklar ortidan oy ko'tarildi. Uning kumush tangasi suv betida jimirlay boshladi.

Po'lat qiz qo'llarini ingichka, oriqlarini barmoqlari orasiga oldi.

Po'latning birinchi marta «sen» deyishida Muhabbatning yuragiga nimadir iliqqina tegdi. U Po'latning yelkasiga ohista boshini qo'ydi.

— Bo'lmasa, nega xafasiz?

— Bilasanmi, yaxshi kuy yozish uchun, ya'ni nima desamikin... Kompozitor bo'lish uchun yaxshi sharoit kerak. Menda esa uning uchquni ham yo'q.

...Shu kuni Muhabbat Po'lat bilan bo'lgan suhbatni o'ylab, allavaqtgacha ko'z yummasdi. Qiziq, nimadan norozi u? Bir uyda olti kishi turishidanmi? Faqat shumi? Muhabbat o'ylab o'yiga yetolmasdi.

Ko'p o'tmay Po'lat yotoqxona qarshisidagi bir kampirnikiga ko'chib o'tdi.

Mana endi Po'latjonning shinamgina xonasi bor. Bog'ga qaragan derazasini ochishi bilan ariq bo'yidagi ko'm-ko'k yalpiz, qiyg'os gullayotgan shaftoli isi gup etib dimoqqa uriladi.

— Menga qara, — dedi bir kuni Po'lat deraza romiga suyanganicha bog'chani zavq bilan tomosha qilayotgan Muhabbatga yaqinlashib. — Ayt... Bular... qanday qilib?

— Po'lat, endi siz bemalol ijod qila olasiz... Ishga kirdim... Endi...

— Nima? O'qish-chi?

— Sirtqi bo'linga o'tib oldim. Bilasiz-ku, ishsiz turolmayman.

— Qanaqa ish ekan? — dedi biroz jimlikdan keyin Po'lat.

Muhabbat uning ovozidagi ohangni kesatikka ham, achinishga ham yo'yolmay ajablanib:

— Qurilishda, — dedi birozdan so'ng. — Eski kasbim. Ekskavatorchi bo'lib ishlayapman.

Oraga jimlik cho'kdi. Muhabbat Po'latni qattiq ranjir, deb o'ylagan edi. Yo'q, u kutganday bo'lmadi. Po'lat xuddi allaqachon taqdirga tan bergan kishidek xotirjamlik bilan uyning u boshidan-bu boshiga yurib, allaqanday kuyni ohista xirgoyi qila boshladi...

... Dam olish kuni. Po'lat bilan Muhabbat magazindan chiqishi bilan ularning oldiga bir mashina kelib to'xtadi. Kabinadan o'rta bo'yli, qalpog'ini qoshlarigacha tushirib olgan yigit tushdi.

— Tojiboy akamlar, — dedi Muhabbat Po'latga, — tani-shing. Birga ishlaymiz. Shkafni eltib beradilar.

Po'lat qarshisidagi yigitning bo'rtib chiqqan yonoqlariga, g'ijimlangan kiteliga bir zum tikilgach, sovuqqina ko'rishdi.

Haligina uzoq-uzoqdan sudralib kelayotgan bulut samoni butunlay qoplab olgan. Yerga ikki-uch yirik tomchi tushdi. Muhabbat xavotirlanib osmonga qaradi.

Kabinaga Tojiboy bilan Po'lat o'tirdi. Muhabbat kuzovda qoldi.

— Mayli, men shu yerda ketaveraman, — dedi Muhabbat Tojiboyning kabinaga o'tiring, deb qistashiga ko'nmay, — havo aynib turibdi. Ertaga Po'latning konserti bor. Ovoziga ta'sir qilishi mumkin.

Tojiboy Po'latga ko'z qirini tashlab, ichidan g'ijirib qo'ydi. Ellik qadamcha yurgach, mashinani to'xtatdi. To'g'ridagi magazindan soyabon olib chiqib, Muhabbatga uzatdi...

* * *

U hamon ekskavatorga suyanib, xayol surib turibdi. Uzoqdan mashinaning guvullagan tovushi eshitildi. Muhabbat cho'chib boshini ko'tardi. «Tojiboy... — xayolidan o'tkazdi u, — qaytib kelyapti... Nahot, shuncha xayol surgan bo'lsam? Yo'q! Shu ahvolda yurgandan Po'latning oldiga borib, orani ochiq qilgan ma'qul».

Kechqurun.

Po'latning ochiq derazasidan gitaraga jo'r bo'layotgan qizning mayin tovushi eshitildi.

Muhabbat uning ovozidan darrov tanidi. Po'lat bilan bir kursda o'qiydi u. Oti Dilbar edi, shekilli. Ha-ha, Dilbar. Yangi yilni o'shalarnikida kutishgan. Nega u bu yerda? Po'lat yangi yozgan ashulasini doim Dilbarga aytirib ko'rish odati bor edi. Balki shuning uchun chaqirgandir.

Muhabbat eshik bandini ushladi-yu, ikkilanib turib qoldi. Po'latning ertalabki dag'al muomalasi, sovuq qarashlari esiga tushib, qo'lini tortib oldi. Kelganiga afsuslandi.

Qo'shiq tindi.

— Dilbar, bu qo'shiqni sizga atab yozganman. Chin so'zim, ishonmaysizmi? — ichkaridan Po'latning entikkan ovozi eshitildi.

— Qo'shiqni chakki yozmabsiz-u, ammo adresiga kelganda yanglishibsiz, — kulgi aralash javob berdi Dilbar. — Endi menga javob.

— O, yo'q. Siz mening farishtamsiz, Dilbar. Chin so'zim, sizsiz...

— Qo'ying-e, hazil ham evi bilan-da. Muhabbat eshitsa xafa bo'ladi. Bunaqaligingizni bilsam, sira kelmas edim. Muhabbat yaxshi qiz. Uni...

— Qo'ying, Dilbar. Biz u bilan... shunchaki...

— Po'lat, axir uch yildan beri...

— Nima Po'lat? To'g'ri, uch yildan beri yaqinmiz. Yoshlik qildim. Menga yaxshi sharoit yaratib berdi. Turmushimiz haqida men emas, u o'yladi. Shunisiga uchdim.

— Uning muhabbati-chi? Nahotki...

— Tushunsangiz-chi! Tavba, ekskavatorchi qayoqda-yu, kompozitor qayoqda. Bir kamim rabochiy etik kiyib yurgan...

— Po'lat, bu nima qiliq? Qo'lingizni torting, sizga aytyapman.

Ichkarida nimadir sharaqladi. Taraqlab eshik ochildi. Dilbar otilib ko'chaga chiqib ketdi. Uning ketidan chap lunjini ushlagan Po'lat ko'rindi. U qarshisida turgan Muhabbatni ko'rib, oqarib ketdi. Muhabbat unga yaqinlashdi. «Nahotki, shuning gaplariga uchgan bo'lsam», xayolidan o'tkazdi u. Keyin Po'latning bezrayib turgan ko'zlariga tikildi-yu, indamay chiqib ketdi.

...Muhabbat vagon derazasini ochib yubordi. Ichkariga gup etib, yengil shabada kirdi.

— Bahor, — dedi u hayajonlanib.

— Bahorni cho'lda o'tkazamiz, — Tojiboy kastumini ohista yechib, Muhabbatning yelkasiga tashladi. — Bilasizmi, u yerning...

Tojiboy to'g'ridagi budkaga tikilganicha, jim bo'lib qoldi. Muhabbat u qaragan tomonga o'girildi-yu, iljayib kelayotgan Po'latni ko'rib, yuzini teskari burdi.

Poyezd jildi. Po'lat kaftini og'ziga karnay qilib, nimadir dedi. Ammo poyezdning qattiq qichqirig'i uning ovozi ko'mib ketdi.

Qadrdon ko'zlar

U — yag'rini keng, oriq, sarg'ish yuzini sepkil bosgan o'n uch-o'n to'rt yoshlardagi yuvosh bola. Ammo bilmagan odam jussasiga qarab, bog'cha bolasi deydi. Uyqusizlikdanmi yo dardning zo'ridanmi, qisiq ko'zlari biroz kirtayib, ich-ichiga botib ketgan. Hech kim bilan ishi yo'q, faqat zerikkanda yostig'ining ostidan allaqanday kitobchani olib, ko'rpaga burkanadi-yu, qiroat bilan o'qishga tushadi. Bemorlarda hurmatdan ko'ra ko'proq qo'rquv tug'diradigan past bo'yli, ko'zlari chaqchaygan, chap yuzini burishtirib yuradigan bosh shifokor Vali Karimovich uning qiliqlariga miyig'ida kulib yuradi.

Bu bola to'g'risida bilganim shu: taxminan sakkiz oy avval og'ir dard bilan Janubiy Qozog'istondan kelgan. Oti Prisvoy. Hamshiralar o'zlaricha «Petro» deb chaqirishadi. Bu nom o'ziga ham singib ketganga o'xshaydi. Bilishimcha, yolg'iz kasalmand buvisi bor. Haftada bir — shanbada kelib, shomga qolmay qaytadi. O'sha kuni Petro derazadan nari jilmaydi. Buvisi kelib-ketgach tamom o'zgaradi: yuz-ko'zidagi g'am ko'lankasi yo'qoladi. Kasallar bilan hazillashadi, karavot suyanchig'idagi do'mbirasini olib, o'lan aytib beradi. Bu kayfiyat bir-ikki kun, keyin yana avvalgidek o'ychan, ma'yus bo'lib qoladi...

Bu bola buvisi bilan Quadrat akani ko'rgandagina ochiladi. Quadrat aka — palata shifokori. Oltmishlardan oshgan, o'rta bo'yli, dumaloq yuzining ikki-uch yerida chechak o'rni bor, qovoqlari yonoqning po'stidek qavarib chiqqan, ko'rinishi yoqimsiz. Ammo bir-ikki suhbatdayoq kishini o'ziga moyil qila oladigan dilkash odam. Bemorlarning gapiga qaraganda, oilasi yo'q, yolg'iz. Nega? Sababini hech kim aniq bilmaydi. Yolg'izlikdanmi yo qariyb bir yildan beri qo'l ostida davolab, o'rganib qolganidanmi, har kuni odat bo'yicha palatalarni aylanib bo'lib, Petroning oldida uzoq o'tiradi, gaplashadi, hazillashadi, olmami, mandarinmi, ishqilib, biror tansiqroq narsani cho'ntagidan chiqarib, sekin shkafga qo'yib chiqib ketadi.

2— Sevgi desam...

QIZILAR VILOYAT AXBOROT-KUTUBXONA MARKAZI		ЖИЗАНСКАЯ ОБЛАСТНАЯ БИБЛИОТЕКА	
INV № 10867	ИНВ № 27838	17	
« 7 » 08 2017 Y	2007.11.19 г.		

Kechqurun uyiga qaytayotganda ham birpas Petro bilan hangomalashgani kiradi, bunga bemorlar o'rganib qolishgan...

Mana, odatdagiday, kechga tomon yo'lakda oyoq sharpasi eshitalishi bilan Petro yalt etib eshikka qaradi. Quدرات aka kirdi.

— Xo'sh, do'stim Petro, ahvol-ruhing qalay?

Quدرات aka karavotning chetiga o'tirib, Petroning puchug burnini chimchilab qo'ydi.

— Jaxsi...

— Seniki jaxsi bo'lsa, demak, meniki ham jaxsi.

— Erta ovuldan acham keladi.

— E... ha, aytmoqchi, ertaga shanba-ya.

— Ancha kitob aytvoruvdim.

— Ko'p o'qib, toliqib qolmagin, o'g'lim. Hozircha qo'ya tur, xo'pmi?

— Nega? — Petroning ko'zlari bilinar-bilinmas yoshlandi, — o'quvdan qolib ketdim. Acham qiynalib katta qilgan meni... keyin...

— Mayli-mayli, bir gap bo'lar, — dedi Quدرات aka Petroni yupatib. Uning yuzidagi o'ychanlikni ko'rib, gapni boshqa yoqqa burdi, — uni-buni qo'y. Katta bo'lib ishlasang ahangga nima olib berasan?..

— Ko'zoynak, yaxshisidan.

— Menga-chi?

— Sizga qo'ndog'iga ilon boshi solingan hassa.

— Bo'ldi, bo'ldi, kelishdik, o'g'lim, sen olib bermaguningcha hassa tutmay turaman.

U chiqib ketgach, Petro anchagacha xayol surib yotdi. Keyin shirin jilmayib, uyuga ketdi.

Ertalab turganimda u iyagini kaftiga tirab, derazadan tashqariga qarab o'tirardi. Ammo o'sha kuni ham, ertasiga ham buvisidan darak bo'lmadi. Petro kamgap, o'ychan bo'lib qoldi, ko'zlari yana ich-ichiga botib ketdi. Quدرات aka ko'pincha uning oldida bo'lar, ammo har gal ko'nglini ko'taraman deb, allanechuk bo'lib chiqib ketardi.

Bir kun suvsab, yarim kechada uyg'ondim, stakanni olib yo'lakka chiqdim. Bak qulog'ini burashim bilan allakim xo'rsinganday bo'ldi. Sinchiklab qaradim. Quدرات aka. Boshini qo'llarining orasiga olib burchakdagi divanda o'tiribdi. Oldiga bordim.

— O'tiring, — dedi meni ko'rib u, — kecha ovuldan xat keldi. Petroning buvisi qazo qilibdi...

Bu kutilmagan xabardan bo'shashib ketdim.

— Bu ham mayli, — yana xo'rsindi Quدرات aka, — shifokorsiz, aytishim mumkin. Ikki-uch kundan so'ng, taxminimcha, Petroning ko'zi... yonidasiz, xabardor bo'ling... O'tinaman...

U gapira olmadi. O'pkasi to'lib, tashqariga chiqib ketdi.

...Fojia Quدرات akaning taxminidan ertaroq ro'y berdi. Ertalab Petroni alohida xonaga o'tqazishdi. U ko'r bo'lib qolgan edi.

* * *

Yillar o'tdi.

Yoz kezlari edi. Tibbiyot xodimlarining bir yig'ilishida, ittifoqo, men davolangan kasalxona bosh shifokori Vali Karimovichni uchratib qoldim. Ko'rishdik, hol-ahvol so'rashdik. Quدرات akani so'radim. Quدرات akaning ancha yillar ilgari vafot etganini, chala qolgan doktorlik ishini o'g'li davom ettirayotganini va bugungi yig'inda shu haqda ma'ruza qilishini aytib qoldi.

— O'g'li, dedingizmi? Bilishimcha, oilasi yo'q edi, shekilli.

— Petro-chi? Yodingizdami? Buvisining o'limidan so'ng Quدرات aka tarbiyaladi uni.

— Petro?! Ko'zi nima bo'ldi?

— Besh-olti yil ko'rlar maktabida o'qib yurdi. Baxtiga ko'z nervlari zararlanmagan ekan. Keyin ochdik. Shu orada...

— Bo'yi-chi? Nima bo'ldi, vrachlar o'smaydi, deyishgan edi.

— Quدرات aka tomog'ini operatsiya qildirdi. Bo'yin bezini oldirib, unga qo'ydi. Hozir Petroni ko'rsangiz tanimaysiz. O'sib ketgan. Bechora Quدرات aka... operatsiyadan keyin o'ziga kelolmadi.

Gap bo'lindi. Minbarga o'rtadan tikroq, keng yelkali, sochini silliq qilib orqaga taragan, to'lagina yigit chiqdi. Hayajonlanib unga termildim. Nahot, shu Petro bo'lsa? Ha, yashashga, hayotga butun vujudi bilan intilgan, kamgap, o'ychan o'sha Petro, o'sha tanish qadrdon ko'zlar edi.

G'ulomjon ishdan chiqib yo'l-yo'lakay magazinga o'tdi. Olma olib uyiga jo'nadi. Odatda yurgan yo'li bugun uzayganday, qadamini tezlatlsa ham negadir sekin yurayotganga o'xshardi.

Muyulishga yetishi bilan derazasidagi chiroqqa ko'zi tushdi. Yuragi to'liqlanib ketdi: mana hozir eshikni taqillatadi? Ichkaridan «kim» degan mayin tovush eshitaladi. Shundan so'ng... eshikning bir qanoti «g'irch» etib ochiladi-yu, boshini biroz qiyshaytirib turgan Zaynabning «Muncha kuttirma-sangiz» degandek, erkanib boquvchi ko'zlariga ko'zi tushadi.

G'ulomjon shirin xayol bilan yetib kelganini ham bilmay qoldi.

Eshik ochiq ekan. Uyga kirdi. Zaynab uni ko'rishi bilan nozlanib o'rnidan turdi. G'ulomjonning qo'lidagi sovg'ani oldi.

— Olmami? Ko'nglimdagini topasiz-a? — Zaynab uzun kipriklari orasidan tim qorako'zlarini suzib, qog'ozni ochdi, yalt etib eriga qaradi. — Esim qursin, G'ulomjon aka, tani-shing, — dedi olmalarni yuvгани chiqib keta turib, deraza oldida boshini egib turgan o'rta bo'yli, soddagina kiyingan qizga ishora qilib.

G'ulomjon «Aytmay-san-a» degandek xotiniga bir qarab olgach, salomlashdi. Salomlashdi-yu, qizning ko'zlariga ko'zi tushib, bilinar-bilinmas o'zgardi. Ko'zlari pipiradi. Tomog'iga allanarsa tiqilgandek, bir-ikki yutinib qo'ydi. Bir nima demoqchi bo'ldi. Biroq negadir gapirolmadi. Qiz ham o'zini yo'qotib qo'yayozdi. Oqarib ketgan yuzlarini, titrayotgan lablarini sekin qo'llari bilan to'sdi.

— Keling, — dedi G'ulomjon nihoyat bo'g'iq tovush bilan. — Ahvollaringiz yaxshimi?

Qiz javob bermoqchi bo'lib og'iz juftlagan edi, ichkariga Zaynab kirib keldi.

— Muncha yaxshi-ya, — Zaynab olmalarni vazaga qo'ydi, — oling, Halimaxon. Mikroblari o'ldi. Qo'rqmang, oling. Tozalab yuvdim.

G'ulomjon qarshisida dasturxonning popugini o'ynab, jimgina o'tirgan qizga tez-tez qarab qo'yardi. Uning qorachadan

kelgan dumaloq yuzi, mehr bilan boquvchi qadrdon ko'zlari, keng, silliq peshanasi, harakatlaridagi samimiyat o'shanda ham G'ulomjonga yoqardi. Biroq... G'ulomjon yengil xo'rsinib qo'ydi. Xayolini chalg'itish uchunmi, shu topda negadir, sababini o'zi ham aniq bilmagan holda, qarshisidagi qizni divanda oyoqlarini chalishtirib o'tirgan xotini bilan xayolan solishtirgisi keldi. Yer ostidan sekin Zaynabga qarab qo'ydi. Xotining go'zalligidan faxrlanib qo'ydi-yu, ammo... u hech mahal mana shu «ammo» haqida o'ylashni xohlamas, to'g'risi, o'ylagani yuragi dov bermas edi.

— G'ulomjon aka, — Zaynab likopchadagi shokoladdan olib tishladi-da, qolganini eriga tutdi. G'ulomjon uning o'rinsiz erkalanishidan xijolat tortdi. Qizardi.

— Boyatdan beri Halimaxonni urishib o'tiruvdim.

— Nega? — G'ulomjon o'ng'aysiz ahvoldan qutulganiga xursand bo'ldi. Ataylab ovozig a jiddiy ohang berishga tirishdi.

— Axir o'ylab ko'ring. Shundoq joyni tashlab, qishloqqa ketmoqchilar-a. Tavba. Shaharda ish otiga qirg'in kelganmi! Bormayman deng.

— Har kimning ko'ngli, xohishi, — dedi Halima sekin, — meni hech kim majbur qilayotgani yo'q.

Oraga jimlik cho'kdi. Zaynab burchakdagi toshoynaga qarab, sochlarini to'g'rilay boshladi. G'ulomjon bir nimaga og'iz juftlagan edi, Halima turib qoldi.

— O'tira turing, muncha. Borasiz-da.

— Rahmat. Hali yana ikki-uch kasalni ko'rib ketishim kerak.

— Menga qarang, o'rtoqjon, bitta-yu bitta ishim tushganda to'g'rilab bermadingiz-a. Yaxshiligingizni unutmasdim. Teatrda tushsangiz kantramarka olib berarman.

Halima miyig'ida kuldi-yu, indamadi. G'ulomjon bilan xayrlashdi. Tashqariga chiqdi.

— Tavba! — ingichka barmoqlarini qisirlatib jig'ibiyron holda Zaynab uyga qaytib kirdi, — men iltimos qilibman-u, u kishi noz qilibdilar! Amal o'lsin, shu isqirtga tegmay.

— Nima gap o'zi?

— Nima bo'lardi. Chap sonimga chipqon chiqdi. Doktor chaqirtirsam, boyagi kishi ekanlar. Isitmang yo'q, spravka

berolmayman, deydi, ordona. Mundog' madaniyroq qilib gapirsa ham go'rga! Tavba, tag'in yapaloq tirnog'ini bo'yab, rapidadek yuziga upa-elik surtganiga o'laymi.

— Kasal bo'lmasangiz, qanaqa qilib kasal deb yozib bera-di, axir.

— Endi siz bormisiz? E, qanaqa ersiz, ikki enlik spravka to'g'rilatib berolmasangiz.

— Zaynab?!

— Nima Zaynab?

— Bas, bola uyg'onadi, sekinroq.

Zaynab zarda bilan to'g'ridagi xonaga kirib ketdi. G'ulomjon divanga o'tirib, chuqur uh tortdi. Boshini qo'llari-ning orasiga oldi.

U bunaqa janjalga ko'nikib qolgan. Ayniqsa, so'nggi oyda ko'ngilsiz o'tmagan kunni eslay olmaydi. Tahririyatda biror xodim qattiqroq gapirsa, g'ashi keladi-yu, uyda qanday chida-shiga o'zi ham hayron.

Ichkaridan Zaynabning piqillab yig'lagani eshitildi. G'ulomjon boshini ko'tarib, bir dam eshikka qarab qoldi. Keyin qo'lini siltab, xonasiga kirib ketdi. Chiroqni o'chirib, o'zini karavotga tashladi. Yotolmadi. O'rnidan turdi. Chekdi. Karavotning chetiga o'tirdi. Xayolga toldi. Yillar... tog' irmo-g'idek jo'shqin, bahor ko'kidek sof, ammo unutilmas xatolar shohidi bo'lgan bebosh yoshlik. Bu yoshlik G'ulomjonning ko'z oldida bir zum butun go'zalligi, ayni paytda achchiq haqiqati bilan gavdalandi: G'ulomjon uchinchi kursda o'qib yurgan kezlar edi. Bir o'rtog'ining mototsiklini minishga o'rgana turib, nogoh jarga yiqilib tushdi. Kasalxonaga hushsiz olib kelishdi uni. Tezlikda operatsiya qilish lozim bo'lib qoldi. Biroq G'ulomjon qattiq jarohatlanganligi, buning ustiga yarasidan ko'p qon ketganligi sababli, nihoyatda darmonsiz, zo'rg'a nafas olar, hatto ko'zlarini ochishga ham madori yetmasdi. Hamshiralardan biri qon berishga rozi bo'ldi. Operatsiya muvaffaqiyatli o'tdi. Ikki kun deganda G'ulomjon hushiga keldi. Ko'zini ochganda tepasida o'sha qon bergan, oq xalatli, ko'zlari katta-katta, qorachadan kelgan yoshgina hamshira boshini bosib o'tirardi. Shu-shu qiz har kuni

G'ulomjonning oldiga kirib, xabar olib turdi. G'ulomjonni ota-onasiz yolg'iz ekanligini eshitib, har kirganda biror tansiqroq narsa olib kelar, u bilan gaplashib o'tirar, xullas, G'ulomjonning yolg'izligini bildirmaslikka harakat qilardi. Ikki orada samimiy do'stlik iplari ulanabordi. Biroq bu do'stlik qizning yuragida hali o'ziga ham aniq ma'lum bo'lmagan notanish boshqa bir his-tuyg'u bilan almashgan edi. G'ulomjon buni uning mehr to'la ko'zlaridan sezardi. Shunday kezlar Zaynabning G'ulomjon yotgandan beri biror marta kelib hol-ahvol so'ramaganligini eslab, yuragining allaqayeriga og'ir tosh botgandek tuyulardi. Biroq ko'r muhabbat G'ulomjonni o'z domiga olgandi. Ana shuning uchunmikin, ba'zi-ba'zida hamshira qiz bilan bo'ladigan samimiy, iliq suhbatlar ham Zaynabga nisbatan bevafoqlik bo'lib tuyulardi unga. Bir kuni bor gapni qizga aytdi. Qiz boshini quyi solgancha jimgina o'tirib tingladi. Keyin g'alati bo'lib chiqib ketdi. Ikki-uch kun ko'rinmay yurdi. Bir kuni ertalab G'ulomjon uyqudan turib, tumbochkasi ustidagi qalam bilan shosha-pisha yozilgan xatga ko'zi tushdi. Olib ko'z yugurtirdi.

«G'ulomjon aka! Xayrlashgani kirgan edim, uxlab yotgan ekansiz. Praktikam tugadi. Ertadan o'qishim boshlanadi. Balki, endi uchrashmasmiz. Qayerda bo'lmay, sizning baxtingiz meni cheksiz quvontiradi. Qayg'ungiz qayg'urtiradi...»

Xat shu yerda uzilgan edi. G'ulomjon juda uzoq hushsiz, shuursiz shippga tikilib yotdi. Anchadan keyin o'rnidan turib, derazani ochib tashqariga qaradi. Uzoqda yolg'izoyoq yo'lda tizilishib ketayotgan qizlarga ko'zi tushdi. Eng orqada ketayotgan o'rta bo'yli, sochlarini boshiga chambar qilib xomush borayotgan qiz tez-tez orqasiga qarab qo'yardi. O'sha! G'ulomjon chaqirmoqchi bo'ldi. Biroq... o'zini darmonsiz sezib joyiga kelib yotdi.

Bir oy o'tgach G'ulomjon kasalxonadan chiqdi. Zaynab bilan yana topishib ketdi. Yillar o'tdi. Mana bugun o'sha, qachonlardir G'ulomjonni juda qattiq sevgan hamshira qizni ittifoqo uyida uchratib, avvaliga biroz dovdirab qoldi. Kasalxona... u bilan tanishgan kezlar... xayolida bir dam jonlanib o'tdi-yu, yana Zaynab to'g'risidagi xayol fikrini chulg'ab oldi.

Zaynab... nima bo'ldi unga? Ilgari ham shunaqamidi? Qiziq, sevgan kishi uchun qusurlar ham allaqanday fazilat bo'lib ko'rinarkan. Balki shuning uchun ham uni birinchi bor ko'rganda quyoshga tik qaragan kishidek, ko'zlari tingandir. Zaynabdagi butun kamchiliklarni faqat go'zal qizlardagina mavjud bo'ladigan allaqanday sehrli, kishini maftun etuvchi joziba deb tushungandir. Bir voqea hali-hali G'ulomjonning esidan chiqmaydi: Zaynab bilan turmush qilishganiga endigina bir haftacha bo'lgan edi. Xotini xoreografiya maktabini tamomlab, teatrga ishgakirdi, G'ulomjon diplom yozaboshladi. Zaynabning birinchi olgan maoshini G'ulomjonning stipendiyasiga qo'shib, Zaynab tug'ilgan kuniga shiringina o'tirish qilishmoqchi bo'lishdi. Zaynab teatrdan Marat ismli artist, ikki-uch dugonasini taklif qildi. G'ulomjon ham o'rtoqlarini aytadigan bo'ldi. U, qo'lyozmalarni titib o'tirib, Zaynab bilan ilk uchrashgan kezlar yozgan she'rini taqdim etmoqchi bo'ldi. Gazetaga olib bordi. Ming iltimos bilan tepasiga «N. Z ga bag'ishlayman» jumlasini bilan chiqartirdi.

Esida: dam olish kuni kechqurun mehmonlar to'planishdi. O'shanda Zaynabning hazilkash dugonalaridan biri qo'g'irchoq olib kelgan edi. G'ulomjon qo'ynidan gazeta olib tantana bilan uzatdi. Zaynab Maratga tutdi. U qiroat bilan o'qiy boshladi:

*Unutdingmi? Boqmading sira,
Qo'shiqlarim bermadi huzur.
Yoki ko'ngling bo'lganmi xira,
Aytgin, jonim, so'rayman uzr.*

She'r hammaga ma'qul bo'ldi. Qizlardan biri so'nggi to'rtligini yodlab ham oldi. G'ulomjon hayajonlanib, xotiniga termuldi.

— Yoqdimi?

U bo'lsa:

— Qancha to'laydi? — deb so'radi jilmayib.

G'ulomjon titrab ketdi. Birov ustidan muzdek suv quygandek bo'ldi. Sevgan xotini qalbini, muhabbatini, she'rini pul bilan baholadi!.. Pul bilan!.. O'sha kun G'ulomjon tuni bo'yi uxlay olmadi. Nihoyat, yo'q-yo'q shubhalarini o'ldirishga

harakat qildi G'ulomjon. Yana avvalgidek totuv yashay boshlashdi. To'g'rirog'i, G'ulomjonning xotini kuni bo'yi, ba'zan yarim kechagacha ishda qolib ketardi. Erining shubhalariga esa:

— Unaqa feodal bo'lmang, Maratjon kuzatib qo'ygan bo'lsa, nima qipti? Qo'ying shuni. Bitta kuling, bitta. Xo'p deng endi, — deb erkaldi. G'ulomjon esa yana to'lib-toshib uni bag'riga bosardi. Tong otguncha tahririyatdagi ishlari, yozajak hikoyalari to'g'risida yosh boladek to'ldinlanib gapirar, o'ziga kelib xotiniga qaraganda, u allaqachon uxlab qolgan bo'lardi.

Bir kuni ishdan qaytib kelsa, xotini boshini changallab divanda yotibdi.

— Zaynab, azizim, nima bo'ldi?

Zaynab o'zini tutolmay ho'ngrab yubordi. Anchadan keyin:

— Bola! — dedi titrab-qaqshab, — G'ulomjon aka, xo'p deng. Hozir bolaning nima keragi bor, oldirib tashlay.

— Zaynab, o'z bolangni o'zing o'ldirmoqchimisani!

Yalinib-yolborishlar, ko'z yoshlardan so'ng xotini tug'ishga rozi bo'ldi.

Hatto xizmat safaridan tasodifan ertaroq qaytib kelganda kasalxonaga yotmoqchi bo'lib turgan ham ekan!

Ana shu tariqa oylar o'tdi. Farzand ham ko'rishdi. Bu — bir-birlarini yana ham mahkamroq bog'lar deb o'ylagan edi G'ulomjon. Yo'q, aksincha bo'lib chiqdi. Keyingi paytda bola Zaynabning esiga kelmas, nuqul boylik haqida gapiradigan bo'lib qoldi. Buni eshitib, G'ulomjon ich-ichidan o'kinardi. Nahot baxt shu bo'lsa, deb azob chekar va uni bu yo'ldan qaytarishga uri rishlari, yalinib-yolvorishlari bugungidek janjal bilan tugardi.

Nima qilishga G'ulomjon hayron. Boshi qotgan edi.

...G'ulomjon ertalab turganda stoldagi xatga ko'zi tushdi. «Gastrolga ketyapman. Ikki kundan keyin qaytaman, Zaynab».

G'ulomjon xatni g'ijimlab, burchakka uloqtirdi.

Kecha kechqurungi elektr choynakdagi suvni isitib, naridan-beri nonushta qildi, o'g'lining sutini ichirib, kiyintirdi.

Eshikni berkitib, yo'l-yo'lakay uni yasliga qo'yib, tahririyatga kirishi bilan bosh muharrir chaqirtirdi.

Bosh muharrir Musaxonov ko'zlari qisiq, to'ladan kelgan, sochlariga bitta-ikkita oq oralagan, ellik-ellik besh yoshiga qaramay, chaqqon kishi. G'ulomjon kirganda u cho'qqi soqol, qorachadan kelgan bir odam bilan gaplashib o'tirardi.

— E, keling, G'ulomjon, mana Soyib akangiz bilan tani-shing.

Cho'qqi soqolli kishi G'ulomjon bilan so'rashib, divanga o'tib o'tirdi.

— G'ulomjon, gap bunday, — Musaxonov stakanning ostidagi suv bilan tomog'ini ho'llagan bo'ldi, — bu kishi olis qishloqdan. Iltimos bilan kelibdilar, kadr so'rab. «Chorvador» degan gazeta tashkil qilinayotgan ekan. Tala-baligingizdagi orzu-umidlaringiz yodimga tushib, sizni chaqirtirdim. Nima deysiz? Ha, Zaynabxon to'g'risida ham gaplashdik. Madaniyat uyida raqqosalar to'garagi bor ekan. Rahbarlik qilaveradilar.

Soyib aka ancha dilkash kishi ekan. G'ulomjonga qishloq to'g'risida ko'pgina qiziq narsalarni gapirib berdi. Keta turib shu yaqin orada birrov borib kelishini iltimos qildi.

G'ulomjon bu gapni Zaynabga qanday aytishni o'ylab yurdi.

Uchinchi kuni ishdan barvaqt chiqdi, o'g'lini yaslidan olib, uyga keldi. Eshik ochiq. Demak, Zaynab kelibdi. Hovliqib ichkariga kirdi. Zaynab divanda nimanidir sanab o'tiribdi. G'ulomjonni sezmad ham. G'ulomjon To'liqinni karavotga yotqizib, sekin tepasiga bordi: bir dasta g'ijimlangan elliktalik, yuztaliklar.

— Zaynab... bu nima?

Zaynab cho'chib boshini ko'tardi, ko'zlarini katta-katta ochib, bir lahza eriga qarab qoldi. Keyin to'satdan sharaqlab kuldi. Qo'lidagi g'ijimlangan pullarni itqitib, sumkasidan papiros olib tutatdi. G'ulomjon uning biroz kayfi borligini sezdi.

— Muncha tikilasiz, — u oyog'ini chalishtirib divanga o'rناshibroq o'tirdi, — chekkanimga ajablanyapsizmi? Bunaqa qaramang. Ma...da...niyatsizlik bo'ladi.

— Madaniyat chekish yo lab-tirnoqlarni bo'yashmi?

— Ey, qo'ying... bufetda vino turibdi. Oching. Qittay, qittay qilaylik... Voy anavi...

— Yo'qot! — G'ulomjon o'zini tutolmadi. Pullarni olib oyoq ostiga tashladi.

Oraga qattiq bo'ron oldidan bo'ladigan shum jimlikka o'xshagan sukunat cho'kdi. Zaynab o'rnidan turib ichkariga kirib ketdi. Allanima taraqlab polga tushdi. Xiyol o'tmay qo'lida chamadon bilan ko'rindi.

— Kechiring, G'ulomjon aka, biz ortiq birga turolmaymiz, — dedi u titrab.

— Sabab?

— Bilasizmi... Men siz bilan turolmayman.

U G'ulomjonga tik qaradi. Tik, hatto qizarmadi ham.

— To'liqin-chi!.. Nahot bolani tirik yetim qilmoqchisan?

— Bola?! — Zaynab bolasi borligini birinchi marta eshitayotgandek ajablanib, kiftini uchirdi.

Shundan keyin Zaynab qo'l cho'zdi, yo'q, u emas, G'ulomjon qo'l uzatdi, to'xtatmoqchi, allanimalarni tushuntirmoqchi, bola hurmati, yalinib-yolvormoqchi bo'ldi, ammo qo'li havoda muallaq qoldi. Eshikning taraqlab yopilishidan o'ziga keldi. Xo'rlangan muhabbatini ko'zlaridan tirqirab kelgan yosh bilan yuvdi, butunlay yuvdi!

Fojiadan bexabar, miriqib uxlab yotgan To'liqinning tepasiga kelib, uzoq qarab qoldi. «Ona mehriga to'ymaydigan payti», xayolidan o'tkazdi u. Yuragi uvishdi. Ochilib qolgan biqinini avaylab yopib qo'ydi.

Oradan hafta o'tdi.

Bir kuni G'ulomjonni tasodifan yasliga chaqirib qolishdi. Murabbiya To'liqinning kechasi isitmalab chiqqanini, erta bilan kasalxonaga tuman shifokori bilan yasli mudirasi olib ketganligini aytdi.

— Xavotir olmang, shamollagan bo'lsa kerak, — dedi murabbiya G'ulomjonning dokadek oqarib ketgan yuzini ko'rib, — hali borgan edim: doktor ikki-uch kun onasi kelib tursin, degan edi.

G'ulomjon nima qilarini bilmay, to'ppa-to'g'ri teatrga bordi.

— Bo'shatganimizga uch kun bo'ldi, — teatr bosh baletmeysteri G'ulomjonga tushuntira boshladi. — Ayb o'zida. Ko'p ogohlantirdik, bo'lmadi. Yengil hayotga uchdi. Yaqinda spektaklni tashlab, allaqaysi to'yga ketib qolibdi. Uyat!

— Kechirasiz, — G'ulomjon gapini bo'ldi, — qayerdan topsam bo'ladi, aytolmaysizmi? Bolasi kasal, og'ir, juda zarur edi menga.

Baletmeyster ko'zoynagining ustidan G'ulomjonga bir qarab olgach, yelkasini qisdi.

— Bilmadim. Yana otarchilarga qo'shilib, to'y-ma-to'y yurgandir.

G'ulomjonning ko'z oldi qorong'ilashdi. Qulog'i tindi. Uzoq yotib, yurishni yangi o'rganayotgan kishidek gandraklab tashqariga chiqdi.

Shuursiz, ko'ngilsiz bir his bilan katta ko'chaga o'tib, kasalxonaga ketayotgan edi, muyulishda kimdir chaqirdi. G'ulomjon eshitmadi. Boyagi chaqirgan ayol yo'lni kesib, uning oldidan chiqdi.

— G'ulomjon aka!

G'ulomjon to'xtadi. Avvaliga tanimadi. To'g'risi, yoshdan xiralashgan ko'zlarini unga uzoq tikdi-yu, qarshisida qora bir nuqta ko'rdi, xolos. Faqat anchadan keyin zo'rg'a tanidi.

— Yaxshimisiz, Halimaxon. To'liqinni birga olib borishgan ekansiz, qalay?

— Durust. O'sha yerdan kelyapman. Bir-ikki hafta onasi borib tursa...

— Ayting-chi, men... tursam bo'lasmikin?

— Ishingiz-chi?

G'ulomjon indamadi.

— Ko'p emas, bir hafta javob olsalar bo'ladi Zaynabxon. Kechqurun bir aytib ko'ring.

— Men uni ko'rolmasam kerak... — G'ulomjon titroq qo'llari bilan papiros tutatdi.

— Nega?

— Ajrashdik.

Halima ko'zlarini katta-katta ochib, unga qarab qoldi.

— Kechiring, bilmabman. Men... jonim bilan o'zim

turardim-u, — Halima nihoyat o'ziga kelib, oradagi jimlikni buzdi. — Dam olishga yo'llanma olgan edim, qaytgach qishloqqa ishga ketmoqchiman.

— Oq yo'l, singlim.

G'ulomjon to tushgacha kasalxonaga ikki marta borib-keldi.

Tushdan keyin xonasiga kirdi-yu, hatto shlapasini yechmay, ertagi songa ketadigan bir-ikki maqolani ko'rgan bo'ldi. Ko'ngli g'ash, xayoliga ming turli vahimalar keldi, ish tugamasdanoq yana kasalxonaga yugurdi.

Navbatchi ayol ertalabdan beri tinim bilmay uch-to'rt kelib, har gal allanechuk bo'lib ketgan bu yigitga achinib o'tirgan ekanmi, uzoqdan ko'zi tushishi bilan imlab chaqirdi.

— O'g'lingiz ancha yaxshi, xavotir olmasangiz ham bo'ladi. Aytgancha, onasi ham keldi. Shu yerda. Bemalol ketavering siz.

— Onasi?!..

G'ulomjon quvonchdan devorga holsiz suyandi. Hozir u Zaynabning butun gunohlarini kechirishga ham tayyor edi!

— Doktor, bir daqiqaga. Mumkinmi, kirib chiqsam. Faqat eshikdan qarayman, xolos.

Doktor o'ylanib turdi, keyin tashqariga boshlab chiqib, to'g'ridagi derazani ko'rsatdi.

— O'sha yerdan qarang. Lekin gapga tutmang, xo'pmi?

G'ulomjon hayajon bilan derazaning oldiga kelib, oyoq uchida ko'tarilib, arang ichkariga qaradi: oq xalat kiyib, boshini bir parcha doka bilan tang'ib olgan ayol To'lqinni bag'riga mahkam bosgan holda ohista xonaning u boshidan bu boshiga yurib uxlatardi. G'ulomjon ayolni derazaga yaqinroq kelganida tanidi.

— Halima?!

Oradan bir oy o'tgach, To'lqin kasalxonadan chiqdi.

— Mana, ta'tilni ham kasalxonada o'tkazdingiz, — G'ulomjon qishloqqa jo'nayotgan Halimani vokzalga kuzatgani chiqdi. — Rahmat, singlim.

— To'lqinga o'rganib qolgan ekanman... Rasmini yuborsangiz, xo'pmi?

— O'zini olib borsam-chi?

Halima yalt etib unga qaradi.

— Kecha xat oldim. Siz ketayotgan viloyat gazetasiga taklif qilishgan edi. O'zim ham yaqin orada borib qolsam kerak.

— Xo'p. Men chiqay.

Poyezd ketma-ket qattiq qichqirdi-yu, jila boshladi. G'ulomjon qo'l silkitib platformadan ancha yergacha bordi. So'nggi vagon ko'zdan g'oyib bo'lishi bilan shirin bir narsasini yo'qotgan kishidek xo'rsinib yubordi.

... Oradan uch oy o'tdi.

G'ulomjon To'lqin bilan ko'chib kelgan kuni ertasi Halimani ko'rgani bordi. Yanagi borganda uni uydan topolmadi. Tog'lik chekka bir qishloqqa ketgan ekan. Shu bo'ldi-yu, tahririyatning ishiga sho'ng'ib, qaytib borolmadi. Odatdagidek, bir kuni ishdan chiqib tahririyatda qilingan ishlardan mamnun holda uyga qaytib kelayotgan edi, uzoqdan derazasidagi chiroqqa ko'zi tushib, ajablandi, qadamini tezlatdi. Yetib kelib, sekin oynadan qaradi: Halima! Negadir yuragi gupillab urib ketdi. Entikdi. Bir dam ariq bo'yidagi tolga suyanib turib qoldi. Keyin arang o'ziga keldi-yu, hovliga kirdi. Eshik tutqichini ushlab, yana allamahalgacha turib qoldi. U yoq-bu yog'ini to'g'rilab, eshikni ochdi. To'rdagi karavotda To'lqin pishillab uxlab yotibdi, Halima To'lqinning jingalak sochlarini silab, xayolga tolgan holda o'tirardi. G'ulomjonni sezmad. «Qanday ajoyibsan, mehribonsan», pichirladi G'ulomjon, keyin o'zini tutolmay «Halima!» deb yubordi. Halima cho'chib, To'lqinning boshidan qo'lini tortib oldi, o'rnidan turdi. Bilinar-bilinmas qizardi.

Halima qishloqda qurilayotgan yangi kasalxona to'g'risida, G'ulomjon tahririyat ishlari haqida anchagacha to'lib-toshib gaplashib o'tirishdi. Halima birdan soatiga qarab, shoshib o'rnidan turdi. G'ulomjon To'lqinni uy egasiga topshirib, Halimani kuzatgani chiqdi. Har ikkovi yonma-yon jim, so'zsiz, hali o'zlariga ham ma'lum bo'lmagan allaqanday iliq bir his-hayajon bilan borishardi.

— Tezroq yuraylik, birov eshik oldida kutib turibdi, shekilli, — dedi Halima fon yorug'ida qorayib turgan kishini ko'rsatib.

— Obbo, Halima qizim-ey, seni qishloq-pishloqqa ketganmikin deb yuragim taka-puka bo'lib turgan edi, — boyagi kishi Halimani uzoqdan tanib gapirib kela boshladi, — yur, tezroq yur, qizim.

G'ulomjon uning ovozidan darrov tanidi.

— Ha, Soyib aka, tinchlikmi?

— E, G'ulomjon, sizmisiz, ha-ha, tinchlik. Shu... yangangiz... haligi, yana bitta o'g'il ko'radigan bo'lib turibmiz.

— Shundoq deng, tabriklaymiz, tabriklaymiz.

— Rahmat, G'ulomjon, rahmat.

— Soyib aka, Xadicha xolani chaqira qolmabsiz-da. Axir u pirga qo'l bergan doya-ku, — Halima kuldi, — biroz turasiz endi. U-buni olib chiqay.

Halima shoshib ichkariga kirib ketdi.

— Shunday, G'ulomjon uka, — dedi chuqur uh tortib Soyib aka, — doya voqeasiga ancha bo'ldi. Ayolimizning ko'zi yoriydigan bo'lib qoldi. Yarim kecha deng. Dard vaqt bilan hisoblashmas ekan. Kampirlarning so'ziga kirib dasturxonchini chaqira qoldim. Tongga yaqin uydan bolaning o'ligini ko'tarib chiqdi. Shu-shu dasturxonchi zotiga nafratim zo'r. Ko'rsam tepa sochim tikka bo'ladi.

Halima sumkasini olib chiqdi. G'ulomjon ular bilan xo'shlashdi. Uyiga kelib anchagacha xayoli qochib o'tirdi, yotib ham hadeganda uyqu kelavermadi. Tongga yaqin ko'zi ilinibdi. Qo'shni hovlidagi bedananing cho'chib sayrashidan uyg'onib ketdi-yu, o'rnidan turib ko'chaga chiqdi. Oqarib qolgan qir etagida allanarsa qorayib ko'rindi. Negadir xayoliga birdan Halima keldi. Yugurdi. Nega? O'zi ham bilmaydi. U yanglishmagan edi. Halima sumkasining tasma-sini yelkasidan o'tkazib olgan, elang-qarang ko'zga ilinib kelayotgan dalalarga biroz entikkan holda tikilib kelardi. G'ulomjon uzoqdan qo'l siltab chaqirdi. Halima to'xtadi. G'ulomjonning yosh boladek halloslab, yugurib kelayotganini ko'rib, juda-juda mamnun jilmayib qo'ydi.

— Xo'sh, qalay? — G'ulomjon uning qo'llarini mahkam ushlab oldi.

— Yaxshi, G'ulomjon aka.